ALterum vero illius imperatoriæ providentiæ specimen: quod cum videret Romanas divitias, in peregrinas ac sumptuosas vestes, fericas, Assyrias, Babylonicas, atque Italicas, vario ac foleti artificio confectas effundi: decreto sanxit ne quis subditorum iis uteretur, nisi ipse, quisquis esset, cum omni familia in ordinem cogi, ac notari ignominia vellet: sed iis contenti essent, quas Romanæ provinciæ, ac manus præberent. Necessariarum enim rerum usus est immutabilis: & subditi quantum licet, principum sequuntur cupiditates, idque lex eis est & honor, quod principibus visum fuerit. Proinde cernere erat illa quoque brevissimo tempore viluisse: nobilitatis autem limites Romanis veltimentis definitos: & divitias domo, quod ajunt, domum ferri.

MICHAELIS PALÆOLOGI.

De primatu, & appellatione & commemoratione Papæ Romæ.

PRoinde tot difficultatibus circumventus Imperator, ac pene ad desperationem compulsus, legatos ad Papam mittit, de ineunda veteris & novæ Romæ ecclesiarum concordia, modo Caroli [1] expeditionem averteret. Ea legatio a Pontifice benigne audita est: qui ea se facile, quæ Imperator petivisset, confecturum est pollicitus: statimque suos legatos illis adjungit, qui concordiam conciliarent, atque amplecterentur. Cujus hæc tria [2] capita fuerunt. Primum, ut in sacrorum voluminum hymnodiis, Papæ cum quatuor aliis patriarchis mentio fieret. Alterum, ut liceret cuivis Romam veterem, quæ curia major & perfectior esset, appellare. Tertium, ut illi principatus in omnibus deferretur.

INCERTI IMPERATORIS.

De episcopatibus detentis a laicis.

EPiscopatus quidem episcopis nullo tempore claudentur, quominus qui electi sunt, ad ea revertantur: quemadmodum & in Megarensi episcopatu factum est, qui tot annis quot hominum memoriam excedunt deletus extinctusque fuerat, & per jussionem Imperialem, synodalemque actum metropoli Athenarum paulo ante rursus servatus est.

1 Andegavensis. 2 Papa Romanus Primatum Orientis consequitur, & in quibus consistat potissimum primatus.

CANONES SANCTORUM ET VENERANDORUM APOSTOLORUM.

PER CLEMENTEM A PETRO APOSTOLO ROMÆ ORDINATUM EPISCOPUM, IN UNUM CONGESTI.

GREGORIO HALOANDRO INTERPRETE.

EPiscopus a duobus aut tribus episcopis ordinator [3].

2. Presbyter ab uno episcopo ordinator [4], item diaconus, & reliqui clerici.

3. Si quis episcopus aut presbyter, præter ordinationem Domini, quam de sacrificio instituit, alia [5] quæpiam, puta aut mel, aut lac, aut pro vino liceram [6], aut confecta quædam, aut aves, aut aliqua animalia, aut legumina supra altare obtulerit [7], ut qui contra ordinationem Domini faciat, deponitor: excepto novo frumento, & uva opportuno tempore. Præterea licitum non esto aliud quippiam admovere ad altare, quam oleum in candelabrum, & incensum oblationis tempore.

4. Omnium [8] aliorum pomorum primitiæ [9] episcopo & presbyteris domum mittuntur, non super altare. Manifestum est autem, quod episcopus & presbyteri inter [10] diaconos & reliquos clericos eas dividunt.

5. Episcopus, aut presbyter, aut diaconus uxorem suam prætextu [11] religionis non abjicito: si abjicit, segregator a communione: si perseverat, deponitor.

6. Episcopus, aut presbyter, aut diaconus seculares [12] curas non suscipito, alioqui deponitor [13].

7. Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus sanctum diem paschæ [14] ante vernum æquinoctium cum Judæis celebraverit: deponitor.

8. Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut quicunque ex sacerdotali consortio oblatione facta, non [15] communicaverit: causam dicito. Et si bona ratione subnixa fit, veniam promeretor. Sin minus dixerit, a communione excluditor, tanquam qui populo autor offensionis fuerit, mota contra [16] eum suspicione qui obtulit.

9. Quicunque fideles ecclesiam ingrediuntur, & scripturas audiunt, neque apud preces [17] & sanctam communionem permanent [18], eos tanquam, qui ordinis in ecclesia perturbationem inducant, a communione arceri oportet [19].

10. Si quis cum [20] excommunicato [21], licet in domo, preces [22] conjunxerit: iste communione privator.

11. Si quis cum depolito clerico, ut [23] cum clerico preces conjunxerit, deponitor & ipse.

12. Si quis clericus aut laicus a communione segregatus, seu nondum in communionem receptus, ad aliam profectus civitatem, sine commendatitiis [24] literis receptus fuerit: a communione excluditor, tam qui receperit, quam qui receptus est. Si excommunicatus fuerit, in longius illi tempus excommunicatio protenditor.

13. Episcopo qui parochiam [25] suam dereliquerit, alteri insilire [26] nefas esto, licet a pluribus [27] ad hoc compellatur: nisi rationabilis aliqua causa sublit, quæ hoc ipsum facere vi adigat, nempe quod plus lucri & utilitatis his, qui illic constituti sunt, verbo pietatis conferre possit: neque hoc tamen a seipso, sed multorum episcoporum judicio & exhortatione maxima.

14. Si quis presbyter, aut diaconus, aut quicunque tandem de clericorum consortio, relicta parochia sua in aliam concesserit, & omnino transmigratione facta præter voluntatem [28] sui episcopi in alia parochia moram traxerit: hunc jubemus, ne porro in ministerio publico sit ecclesiæ, maxime [29] si accersente ipsum episcopo ejus, redire contemnat, perverso illic ordine perseverans, ut laicus tamen ibi locorum in communionem admittitor.

15. Quod si episcopus [30] ad quem accesserint, pro nihilo reputata vacationis a ministerio ecclesiastico pœna, quæ contra eos definita est, ipsos ut clericos suscoperit: a communione excluditor, ut perversi ordinis magistter.

16. Qui post [31] baptismum duabus [32] implicitus fuit nuptiis, aut concubinam [33] habuit: is episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut denique in consortio sacerdotali esse non potest.

17. Qui viduam [34] duxit, aut divortio separatam a viro, aut meretricem, aut ancillam, aut aliquam, quæ publicis mancipata sit spectaculis: episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut denique ex consortio sacerdotali esse non potest.

18. Qui duas [1] sorores duxit, aut consobrinam [2], clericus esse non potest.

19. [3] Clericus qui se fideiussorem [4] dat, deponitor.

20. Si quis humana violentia [5] eunuchus factus est, aut in persecutione amputata ei sunt virilia, aut ita natus fuit, & dignus est: efficitor episcopus.

21. Qui sibi [6] ipsi virilia amputavit, clericus [7] non efficitor: sui enim ipsius homicida est, & inimicus creationi Dei.

22. Si quis cum clericus esset, virilia [8] sibi ipsi amputaverit, deponitor: homicida etenim sui ipsius est.

23. Laicus qui seipsum [9] mutilavit, per tres annos a communione ejicitor: puta, quia ipse vitæ suæ potuit insidias.

24. Episcopus, aut presbyter, aut diaconus in fornicatione [10] aut perjurio [11], aut furto deprehensus, deponitor, non tamen a communione excluditor. Dicit enim scriptura [12]: Bis [13] de eodem delicto vindictam non exiges. Eidem conditioni consimiliter & reliqui clerici subduntor.

25. Ex [14] his qui cœlibes in clerum pervenerunt jubemus, ut lectores tantum & cantores, si velint, nuptias contrahant.

26. Episcopum aut presbyterum, aut diaconum, qui vel fideles delinquentes, vel infideles injuriam inferentes percutit [15], & terrorem ipsis per hujusmodi vult incutere, deponi præcipimus: nusquam enim Dominus hoc nos docuit. Imo vero contra, cum ipse percuteretur, non repercutiebat: cum lacesseretur conviciis, non regrediebat convicium: cum pateretur, non comminabatur.

27. Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, ob certa crimina juste depositus [16], attingere ministerium, quod aliquando tractaverat, ausus fuerit: omnino hic ab ecclesia abscinditor.

28. Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, pecuniæ [17] interventu hanc dignitatem nactus fuerit: deponitor tam ipse, quam qui eum ordinavit, & omnino a communione abscinditor: quemadmodum Simon [18] Magus a [me] Petro.

29. Si quis episcopus secularium magistratuum familiaritate usus, per [19] ipsos ecclesiam nactus fuerit: deponitor: segregantor quoque a communione, quicumque cum ipso communionem habent.

30. Si quis presbyter proprium aspernans episcopum, seorsum conventicula [20] egerit, & altare erexerit, cum de nullo crimine episcopum in pietate, ac justitia condemnarit, deponitor: quasi qui principatum ambiat, tyrannus enim est. Consimiliter & reliqui clerici qui suum illi calculum apponunt. Laici vero a communione segregantor. Atque hæc post unam, & item alteram ac tertiam episcopi exhortationem fiunto.

31. Si quis presbyter, aut diaconus, per episcopum a communione exclusus sit; hunc neutiquam ab [21] alio fas esto suscipi, quam ab eo qui ipsum a communione exclusit: nisi forte fortuna episcopus qui ipsum a communione segregavit, defunctus sit.

32. Nemo peregrinorum episcoporum, aut presbyterorum, aut diaconorum sine commendatitiis [22] suscipitor literis: & si eas obtulerit, attentius in disquisitionem vocantor. Et quidem si prædicatores pietatis fuerint, suscipiuntor: sin minus, ubi necessaria ipsis suppeditaveritis, ad communionem & ulteriorem ipsos confuetudinem non admittitote, multa enim per obreptionem fiunt.

33. Cujusque gentis episcopos oportet scire quinam inter ipsos primus [23] sit, habereque ipsum quodammodo pro capite, neque sine illius voluntate quidquam agere insolitum, illa autem sola quemque pro se tractare, quæ ad parochiam ejus, & loca ipsi subdita attinent. Sed neque ille citra omnium voluntatem aliquid facito. Ita enim concordia erit, & Deus glorificabitur per Dominum in sancto Spiritu.

34. Episcopus extra [24] terminos suos in civitatibus & regionibus sibi non subjectis, ordinationes facere non præsumito. Si vero præter voluntatem eorum qui civitates illas aut regiones detinent, id feciste convictus fuerit, deponitor tam ipse, quam etiam hi quos ordinavit.

35. Si quis ordinatus episcopus ministerium & curam populi sibi commissam non [25] suscperit: hic a communione sejunctus esto tamdiu, donec suscperit: (*obedientiam accommodans. Similiter autem & presbyter & diaconus.*) Si vero non præ voluntate sua, sed præ [26] malitia populi non suscperit, maneto ipse quidem episcopus, clerus vero ejus civitatis a communione segregator, eo quod tam inobedientem populum non corripuerit.

36. Bis [27] in anno episcoporum celebrator synodus, & pietatis inter se dogmata in disquisitionem vocanto, neque non in ecclesiis incidentes contradictiones dirimunto: semel quidem quarta feria Pentecostes, secundo duodecima Hyperberetæi [28].

37. Omnium [29] rerum ecclesiasticarum curam episcopus gerito, & eas dispensato quasi inspectante Deo, non licitum autem ei esto quippiam ex iis sibi tanquam proprium assumere aut cognatis suis [30] elargiri, quæ Deo dedicata sunt. Quod si pauperes illi sint: ut pauperibus subministrato, non tamen horum in prætextu res ecclesiæ venundato.

38. Presbyteri & diaconi, absque [31] voluntate episcopi nihil peragunto, ipsius enim fidei populus Domini commissus est, & pro eorum animabus ab ipso repetetur ratio.

39. Manifestæ [32] sunto privatæ res episcopi, (si modo & privatas habet) manifestæ item sunto Dominicæ: ut privatas quidem res episcopus, cum moritur quibus vult, & quomodo vult, relinquendi facultatem habeat: neque occasione ecclesiasticarum rerum intercidant res episcopi, qui nonnunquam uxorem, & liberos, aut cognatos, aut servos habet: justum est enim apud Deum pariter & homines, simul ne ecclesia per ignorantiam rerum episcopi damni aliquid sustineat, simul ne episcopus aut cognati ejus prætextu Ecclesiæ oblædantur, aut etiam qui illum generis proximitate contingunt, incidant in negotia ejusque mors implicetur diffamationibus.

40. Præcipimus [33], ut episcopus res ecclesiæ in potestate habeat [34]. Nam si pretiosæ hominum animæ fidei ejus committendæ sunt, multo utique magis oportuerit, & de pecuniis mandatum dare, ut illius arbitratu dispensentur, neque non cum timore Dei, summaque sollicitudine per presbyteros ac diaconos [35] erogentur in pauperes. Percipiat autem & ipse (si modo indiget) quantum ad necessarios suos & hospitio exceptorum fratrum usus opus habet, ne quo modo ipse posteriore loco habeatur, quam cæteri. Ordinavit enim lex [36] Dei, ut qui altari inserviunt [37], de altari nutriantur: quando nec milites unquam suis stipendiis arma hostibus inferant.

41. Episcopus, aut presbyter, aut diaconus qui vel aleæ [38], vel ebrietatibus [39] indulget: vel desinito, vel deponitor.

42. Subdiaconus, aut cantor, aut lector qui consimilia facit, vel desinito, vel a communione sejungitor: similiter & laici.

43. Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui usuras [40] a mutuum accipientibus exigit, vel desinito, vel deponitor.

44. Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui cum hæreticis preces [41] conjunxerit, duntaxat a communione suspendito: Si vero etiam ipsos tanquam clericos aliquid agere permiserit, deponitor.

45. Episcopum, aut presbyterum, qui hæreticorum baptisma, aut sacrificium suscoperit, deponi præcipimus. Quæ etenim conventio inter Christum [42] & Belial? aut quæ particula fideli cum infideli?

46. Episcopus, aut presbyter si eum qui verum baptisma habeat, iterum [43] baptizaverit, aut pollutum ab impiis non baptizaverit, deponitor: ut qui crucem & mortem Domini derideat, neque discernat veros facerdotes a facerdotibus impostoribus.

47. Si quis laicus cum suam a se uxorem abjicit, alteram duxerit, aut ab alio dimissam [44], a communione segregator.

48. Si quis Episcopus aut presbyter secundum ordinationem Domini non baptizaverit *in patrem & filium & Spiritum sanctum, sed* [45] *tres principio carentes, aut tres filios, aut tres paracletos*: deponitor.

49. Si quis Episcopus aut presbyter, in una initiatione non tres [46] immersiones, sed unam [47] duntaxat quæ in mortem Domini detur, peregerit: deponitor. Non enim dixit Dominus, in mortem meam baptizate: sed, Profecti docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filii & spiritus sancti.

50. Si quis Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut quivis omnino de sacerdotali consortio, nuptiis [48], & carnibus & vino [49] abstinuerit: non [50] propterea quo mens ad cultum pietatis reddatur

1 Hi canones non obtinent in Gallia. Imbert. 3. *Inst.* Goth. Neque probat fides Apostolica, nec sancti Patres illis assensum præbuerunt. Ab hæreticis enim Apostolorum nomine compositi dignoscuntur. c. 3. *dissentit.* 15. & c. 2. *dist.* 16. A Cont. *lect. Quirin. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 4. *in fin. & num.* 5. *in fin.* 7 Alia extat editio Canonum apud Photium & Balsamonem huic in multis dissimilis. *Goth.* Alii etiam sunt Canones Apostolorum, quos dicunt non ab Apostolis editos, sed paulatim a diversis diverlo tempore collectos, & uno pollen nomine comprehendos, exsut. Tiguri apud Gelner. *Anno* 1559. *Græce & Latine.* Ant. 3 Χειροτονῶν. Balsamon hoc caput refert non ad electionem episcopi, quæ siebat a populo per manuum elevationem, sed ad ordinationem, quæ fit ab Antistibus in ecclesia. 4 De ordinatione presbyteri & clerici.

5 Oblationes supra altare ne siant mellis, lactis, siceræ, confectorum, aviun, animalium, leguminum. 6 Sicera est quidquid sine vino inebriat. *Balsamon.* 7 De oblationibus vide Duarenum 7. *de benef.* 3. Vigilium 3. *meth. for. Pontificii* 13. Oblationem pro defunctis Græci κοινικὸν vocant. Balsam. *hic.* 8 Deest hujus capitis initium apud Balsamonem. 9 Primitias ἀπαρχὰς τῶν ἀκάνθων σταφυλῶν Græci vocant, Paulus κληρεῖον & aurea bulla Nicephori. De primitiis vide Duarenum 7. *de benefic.* 2. Rebuffum *in tract. de decimis, q.* 1. *n.* 17. Vigil. 3. *method. fur. Pont.* 13.

10 Primitiæ inter quos & a quibus olim dividebantur. 11 Vid. *diss.* 28. *c. si quis. c.* 12. *Synodi in Trullo.* 12 Κοσμικὰς, adde *can.* 80. *Ț.* 13 Nisi cesset *d. c.* 80.

14 Paschæ diem nemo cum Judæis celebret ante vernum æquinoctium. Jubet ergo Canon, Pascha celebrari post XIV. lunæ primi mensis, id est, Martii. vid. *c.* 76. *Concilii Carthaginensis, & ibid.* Balsamon. 15 De pœna episcopi, presbyteri, & diaconi communioni adhærentis, nec tamen communicantis. 16 Hæc verba latis indicant hic agi de episcopis, presbyteris, diaconis & similibus personis communionem offerenti sacerdoti non communicantibus. Videntur enim recusantes communionem, offerentem in suspicionem aliquam trahere: hinc facit *Can.* 2. *synod. Antioch.* 17 Quæ sunt in sancta celebratione: Balsamon *c.* 2. *synod. Antioch.* negat hoc caput pertinere ad vesperinas & matutinas laudationes. 18 De laicis precibus & communioni adstantibus, & ad finem usque non permanentibus, vid. *de Can.* 2. *synod. Antioch.* 19 Communicationis loco excogitatum fuit ἀντίδωρον, ad eorum utilitatem qui sanctorum mysteriorum participes esse non possunt: ut Antidoro de manu sacerdotis accepto ad finem usque communionis perseverarent. Balsam. *ad d. c.* 2. 20 Adde *d. Can.* 2. *in fin.*

21 Excommunicatio Græcis ἀναθεματισμὸς, sequestratio. 22 *Can.* 14. *synod. Sardicens. Can.* 9. *synod. Carthagin.* colloqui tamen excommunicato nemo prohibetur. Balsam. *hic.* 23 Id est, quidpiam clericale & sacerdotale agenti: & ita Balsamon intelligit. Nam ex eo (inquit) quod quis cum aliquo excommunicato precatus fuerit, non affertur depositio, sed excommunicatio. 24 Λιτῶν γραμμάτων συστατικῶν. Canonicarum epistolarum, aliæ sunt συστατικαὶ, aliæ σημειωταὶ, sive ἀπολυτικαὶ. Συστατικὰ γραμμάτια, hic & *Can.* 32. *Ț. & c.* 11. *Synod. Chalcedonens: & Arrianus in Epicteto* testimonium literæ dicuntur, dantur propriæ reparatis a communione; ignotis, inspectis, reis postulandis quibus absolutio declaratur: vel apertius συστατικαὶ sunt prolatoriæ, quæ & formales dicuntur, *can.* 23. *synod. Carthag.* ut formales epistolæ Suetonio in Domitiano *cap.* 13. Quæ σημειωταὶ dicuntur, dantur episcopis in comitatum principis, vel clericis in aliam civitatem euntibus. *Charisius. cap.* 11. *Antioch. cap.* 7. *cap.* 8. & *sext. synod. in Trullo cap.* 17. ὡς εἰρήνην βεβαιοῦσαι. Quarum usum frequentem apud Chrisilianos Nazianzenus notat contra Julianum his verbis, ἐν ἐπιστολιμαίοις συνθήμασι οἷς μεσὶς ἐξ ἴσης εἰς ἴδιον τὸν χριστιανὸν παραπέμπομεν. vid. Cujac. *ad Novell. Just.* 6. *c.* 3. Gerard. Rodolphum Granienlem *lib. de literis canonicis, formatis, pacificis, commendatitiis, ac dimissoriis, quibus in ecclesia primitiva sanctis patres sit sunt.* 25 *Can.* 16. *synod. Nicen.* 26 Quo verbo Balsam. translationem quæ fit inlitis de cautis non intelligit, nisi quis, inquit, velit reprehendere Gregorium Theologum & alios, qui ex episcopatibus translati sunt in sedem Constantinopolitanam & alias sedes patriarchales. 27 Quid, si cui permittitur ab Imperatore extra fines dioceseos ordinari? rede id permitti ait Balsamon. 28 Ejusque dimissoriam *can.* 17. *synod. in Trull.* 29 Vid. *Can.* 3. *synod. Antioch.* 30 Balsamon excipit Constantinopolitanum & Carthaginensem. 31 Cur ita? quia, inquit Balsamon, omnia peccata per baptismum eluuntur. 32 Δίγαμος, adde *dist.* 3. *cap. si quis post. Ț.* 3. & 4. *C. de secu. Trin.* 33 Πεπλανῶ, id est, pellicem, ut *Nov.* 137. *cap.* 2. adde Phot. 9. *Nomoc.* 29. 34 Vid. *d. c.* 2. *dist.* 34. *c. si quis viduam.*

ctaculis: episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut denique ex consortio sacerdotali esse non potest.

18. Qui duas [1] sorores duxit, aut consobrinam [2], clericus esse non potest.

19. [3] Clericus qui se fideiussorem [4] dat, deponitor.

20. Si quis humana violentia [5] eunuchus factus est, aut in persecutione amputata ei sunt virilia, aut ita natus fuit, & dignus est: efficitor episcopus.

21. Qui sibi [6] ipsi virilia amputavit, clericus [7] non efficitor: sui enim ipsius homicida est, & inimicus creationi Dei.

22. Si quis cum clericus esset, virilia [8] sibi ipsi amputaverit, deponitor: homicida etenim sui ipsius est.

23. Laicus qui seipsum [9] mutilavit, per tres annos a communione ejicitor: puta, quia ipse vitæ suæ potuit insidias.

24. Episcopus, aut presbyter, aut diaconus in fornicatione [10] aut perjurio [11], aut furto deprehensus, deponitor, non tamen a communione excluditor. Dicit enim scriptura [12]: Bis [13] de eodem delicto vindictam non exiges. Eidem conditioni consimiliter & reliqui clerici subduntor.

25. Ex [14] his qui cœlibes in clerum pervenerunt jubemus, ut lectores tantum & cantores, si velint, nuptias contrahant.

26. Episcopum aut presbyterum, aut diaconum, qui vel fideles delinquentes, vel infideles injuriam inferentes percutit [15], & terrorem ipsis per hujusmodi vult incutere, deponi præcipimus: nusquam enim Dominus hoc nos docuit. Imo vero contra, cum ipse percuteretur, non repercutiebat: cum lacesseretur conviciis, non regrediebat convicium: cum pateretur, non comminabatur.

27. Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, ob certa crimina juste depositus [16], attingere ministerium, quod aliquando tractaverat, ausus fuerit: omnino hic ab ecclesia abscinditor.

28. Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, pecuniæ [17] interventu hanc dignitatem nactus fuerit: deponitor tam ipse, quam qui eum ordinavit, & omnino a communione abscinditor: quemadmodum Simon [18] Magus a [me] Petro.

29. Si quis episcopus secularium magistratuum familiaritate usus, per [19] ipsos ecclesiam nactus fuerit: deponitor: segregantor quoque a communione, quicumque cum ipso communionem habent.

30. Si quis presbyter proprium aspernans episcopum, seorsum conventicula [20] egerit, & altare erexerit, cum de nullo crimine episcopum in pietate, ac justitia condemnarit, deponitor: quasi qui principatum ambiat, tyrannus enim est. Consimiliter & reliqui clerici qui suum illi calculum apponunt. Laici vero a communione segregantor. Atque hæc post unam, & item alteram ac tertiam episcopi exhortationem fiunto.

31. Si quis presbyter, aut diaconus, per episcopum a communione exclusus sit; hunc neutiquam ab [21] alio fas esto suscipi, quam ab eo qui ipsum a communione exclusit: nisi forte fortuna episcopus qui ipsum a communione segregavit, defunctus sit.

32. Nemo peregrinorum episcoporum, aut presbyterorum, aut diaconorum sine commendatitiis [22] suscipitor literis: & si eas obtulerit, attentius in disquisitionem vocantor. Et quidem si prædicatores pietatis fuerint, suscipiuntor: sin minus, ubi necessaria ipsis suppeditaveritis, ad communionem & ulteriorem ipsos confuetudinem non admittitote, multa enim per obreptionem fiunt.

33. Cujusque gentis episcopos oportet scire quinam inter ipsos primus [23] sit, habereque ipsum quodammodo pro capite, neque sine illius voluntate quidquam agere insolitum, illa autem sola quemque pro se tractare, quæ ad parochiam ejus, & loca ipsi subdita attinent. Sed neque ille citra omnium voluntatem aliquid facito. Ita enim concordia erit, & Deus glorificabitur per Dominum in sancto Spiritu.

34. Episcopus extra [24] terminos suos in civitatibus & regionibus sibi non subjectis, ordinationes facere non præsumito. Si vero præter voluntatem eorum qui civitates illas aut regiones detinent, id feciste convictus fuerit, deponitor tam ipse, quam etiam hi quos ordinavit.

35. Si quis ordinatus episcopus ministerium & curam populi sibi commissam non [25] suscperit: hic a communione sejunctus esto tamdiu, donec suscperit: (*obedientiam accommodans. Similiter autem & presbyter & diaconus.*) Si vero non præ voluntate sua, sed præ [26] malitia populi non suscperit, maneto ipse quidem episcopus, clerus vero ejus civitatis a communione segregator, eo quod tam inobedientem populum non corripuerit.

36. Bis [27] in anno episcoporum celebrator synodus, & pietatis inter se dogmata in disquisitionem vocanto, neque non in ecclesiis incidentes contradictiones dirimunto: semel quidem quarta feria Pentecostes, secundo duodecima Hyperberetæi [28].

37. Omnium [29] rerum ecclesiasticarum curam episcopus gerito, & eas dispensato quasi inspectante Deo, non licitum autem ei esto quippiam ex iis sibi tanquam proprium assumere aut cognatis suis [30] elargiri, quæ Deo dedicata sunt. Quod si pauperes illi sint: ut pauperibus subministrato, non tamen horum in prætextu res ecclesiæ venundato.

38. Presbyteri & diaconi, absque [31] voluntate episcopi nihil peragunto, ipsius enim fidei populus Domini commissus est, & pro eorum animabus ab ipso repetetur ratio.

39. Manifestæ [32] sunto privatæ res episcopi, (si modo & privatas habet) manifestæ item sunto Dominicæ: ut privatas quidem res episcopus, cum moritur quibus vult, & quomodo vult, relinquendi facultatem habeat: neque occasione ecclesiasticarum rerum intercidant res episcopi, qui nonnunquam uxorem, & liberos, aut cognatos, aut servos habet: justum est enim apud Deum pariter & homines, simul ne ecclesia per ignorantiam rerum episcopi damni aliquid sustineat, simul ne episcopus aut cognati ejus prætextu Ecclesiæ oblædantur, aut etiam qui illum generis proximitate contingunt, incidant in negotia ejusque mors implicetur diffamationibus.

40. Præcipimus [33], ut episcopus res ecclesiæ in potestate habeat [34]. Nam si pretiosæ hominum animæ fidei ejus committendæ sunt, multo utique magis oportuerit, & de pecuniis mandatum dare, ut illius arbitratu dispensentur, neque non cum timore Dei, summaque sollicitudine per presbyteros ac diaconos [35] erogentur in pauperes. Percipiat autem & ipse (si modo indiget) quantum ad necessarios suos & hospitio exceptorum fratrum usus opus habet, ne quo modo ipse posteriore loco habeatur, quam cæteri. Ordinavit enim lex [36] Dei, ut qui altari inserviunt [37], de altari nutriantur: quando nec milites unquam suis stipendiis arma hostibus inferant.

41. Episcopus, aut presbyter, aut diaconus qui vel aleæ [38], vel ebrietatibus [39] indulget: vel desinito, vel deponitor.

42. Subdiaconus, aut cantor, aut lector qui consimilia facit, vel desinito, vel a communione sejungitor: similiter & laici.

43. Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui usuras [40] a mutuum accipientibus exigit, vel desinito, vel deponitor.

44. Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui cum hæreticis preces [41] conjunxerit, duntaxat a communione suspendito: Si vero etiam ipsos tanquam clericos aliquid agere permiserit, deponitor.

45. Episcopum, aut presbyterum, qui hæreticorum baptisma, aut sacrificium suscoperit, deponi præcipimus. Quæ etenim conventio inter Christum [42] & Belial? aut quæ particula fideli cum infideli?

46. Episcopus, aut presbyter si eum qui verum baptisma habeat, iterum [43] baptizaverit, aut pollutum ab impiis non baptizaverit, deponitor: ut qui crucem & mortem Domini derideat, neque discernat veros facerdotes a facerdotibus impostoribus.

47. Si quis laicus cum suam a se uxorem abjicit, alteram duxerit, aut ab alio dimissam [44], a communione segregator.

48. Si quis Episcopus aut presbyter secundum ordinationem Domini non baptizaverit *in patrem & filium & Spiritum sanctum, sed* [45] *tres principio carentes, aut tres filios, aut tres paracletos*: deponitor.

49. Si quis Episcopus aut presbyter, in una initiatione non tres [46] immersiones, sed unam [47] duntaxat quæ in mortem Domini detur, peregerit: deponitor. Non enim dixit Dominus, in mortem meam baptizate: sed, Profecti docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filii & spiritus sancti.

50. Si quis Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut quivis omnino de sacerdotali consortio, nuptiis [48], & carnibus & vino [49] abstinuerit: non [50] propterea quo mens ad cultum pietatis reddatur

1 Vid. *epist. Basilii ad Diodorum, de eo qui duas sorores duxit in matrimonium*: vide quæ dixi ad *l.* 8. *C. de incest. & inutil. nupt.* 2 Η ἀνεψιὰς, quæ Græcis, ἐξάδελφὴ etiam dicitur, adde *l.* 19. *C. de nupt.* 3 Laudatur hic canon ab Harmenop. 4. *tit.* 6. §. 8. & ab eodem vicesimus nominatur. 4 *Nov. Just.* 123. *c.* 6. vid. *Novell. Leonis* 86. adde *cap.* 30. *in fin. Synt. Carthag.* est vero apud Harmenopulum *ille locus*, sic scriptum ἐγγύας δίδωσι, hoc est, ut ne clericus det se fideijussorem seu fideiubeat pro alio. 5 Vid. Photium 1. *Nomocrius* det se fideijussorem seu fideiubeat pro alio. 6 *Can.* 22. 23. *Just. ead. can.* 14. *Novell. Leonis* 60. *dist.* 33. *c. Eunuch.* 7 *Can.* 22. 23. *Just. ead. can.* 1. *synod. Nicæn.* vide quæ scripsi ad *l.* 4. §. 12. *ff. de re militari.*

8 Sic a Romulo, *teste Halcarn.* 2. facerdotes quidam creati ætate provecti, virtute & genere nobiles & divites, nulla tamen corporis parte carentes: quod & ultimum Judæis hinc Antigonus Hyrcano præcidit aures, ne Pontificatui restituerentur iterum. Hegesippus 1. *de excidio Hierosol.* Josephus 14. *antiqu.* & Seneca 4. *Controvers.* 2. facerdos, inquit, integer sit. Metellus Pontifex cum arderet Vestæ templum, *Festa c.* 21. *l.* 20. *l.* 34. *C. de episcop.* vid. Phot. 10. *Nomocan.* 5. 33 12. *augl. cap. præcipimus.* 34 Vid. *act.* 6. *n.* 2. 35 Vide, quæ dixi ad *Nov.* 123. *cap.* 3. 36 1. *Cor.* 9. *vers.* 13. 37 Ἱερατεύοντας. Balsamon legit, προεστῶσας. Paulus dixit ἱερατεύειν 1. *Cor.* 9. *vers.* 13.

38 Dixi ad *Nov.* 123. *c.* 10. vid. *Nov. Leon.* 87. adde Phot. *Nomocan.* 27. & 13. *c.* 19. *dist.* 34. *c. episc. aut presbyter.* 39 Vid. Phot. 9. *Nomocan.* 35. & *d. c.* 19. adde *c.* 9. *synod. in Trullo.* 40 *Can.* 17. *Synod. Nicænæ.* vid. Phot. 9. *Nomocan.* 37. & *ibi.* Balsamon id ita interpretatur, quali non liceat episcopis usuras petere ex pacto, sed ex mora, vel tanquam interesse *can.* 10. *syn. in Trullo can.* 5. *syn. Carthag.* 41 Vid. *Can.* 10. *Sept. ead.* adde 2. *Joan.* 9. *Tit.* 3. *Rom.* 16. *ad Gal.* 1. 42 Beliali cum Christo nulla communio.

43 Vid. *tit. C. ne sanctum baptisma.* 44 *De consecrat. d.* 4. *c. si quis presbyter.* 45 Baptismi formulas observa. 46 De trina immersione in baptismo. 47 Una tantum immersione in domini mortem non est baptizandum. 48 1. *Cor.* 7. *vers.* 5. 49 Ciborum promiscuus usus est, de quo vide *Luc.* 19. 1. *Cor.* 10. *Coloss.* 2. de ciborum certum in fuerit abstinentia, vid. 1. *Cor.* 9. *v.* 19. & *cap.* 10. *v.* 23. de tolerandis in eo infirmis vid. *Rom.* 14. *vers.* 1. 50 1. *Tim.* 5. *v.* 19.